

קורס שפת סימנים ישראלית לפסיכולוגים

מרצה: ננה בר BA, MA

דוא"ל
barnena@gmail.com

מרצה
ננה בר

תיאור הקורס

במסגרת התוכני מוצע קורס בסיסי לשפת הסימנים, ייעודי לפסיכולוגים ולפסיכולוגיות

הצורך בטיפול פסיכולוגי הוא זכות בסיסית ואף חובה כאשר מתרחש משבר בקרב אנשים עם זהויות שוליים ובני ובנות מיעוטים בטרואומה עיקשת (זיו, 2012). החוויה של שמיעתנות (אודיזם/Audism), יוצרת ברבים הוויה של דיכוי מתמשך המובילה לרוב גם לטרואומה עיקשת. היעדרו של טיפול נכון ונגיש הוא לא רק מכשול לשוני ותרבותי אלא גם החמרה של מידת הפגיעות. ללא כלים מתאימים אנשי השירות הפסיכולוגי אינם יכולים לספק את הטיפול המיטבי ואפילו הבסיסי הנדרש לאוכלוסיית החירשים/ות בישראל.

שפת הסימנים הישראלית היא שפה חזותית בעלת דקדוק עצמאי. היא גם האמצעי הישיר להבין ולתקשר עם אוכלוסייה מודרת ומופלית רק בשל היותה שונה. הקורס הנו שער הכניסה לעולם של ידע והתנסות שעיקרו מבוסס על לימודי חירשות ושיח מוגבלויות חדש. שדות לימודים אשר פורסים היבטים תרבותיים, חברתיים, היסטוריים ופוליטיים באשר להבניית החירשות ומצבם של נשים ואנשים חירשים/ות. בנוסף לזה הקורס יפתח שער לגישה אפירמטיבית (אשרור חיובי) של החירשות באמצעות לימוד בסיסי של שפת הסימנים ותרבות של המיעוט הלשוני (אוכלוסיית החירשים והחירשות).

בנוסף, שפת הסימנים היא עוד דרך לחשוב מחוץ לקופסה, כדי לתקשר בצורה נגישה עם אוכלוסיות שונות מלבד אוכלוסיית החירשים – אשר צורת התקשורת המדוברת איננה יעילה בטיפול עמם. רכישת מיומנויות בשפת הסימנים תאפשר את צמצום המצוקה הנובעת הן מחוסר הנגישות במערך שירותים טיפוליים, והן מהיעדר המודעות סביב נושא החירשות במודל החברתי-תרבותי.

מטרות הקורס

- למידת שפת הסימנים כשפה ייחודית – שפה חזותית מול קולית.
- הקניית מיומנויות תקשורת בשפת הסימנים הישראלית.
- הבנת שפת הסימנים כביטוי לתרבות מיעוט.
- התעמקות במודלים של חירשות כתרבות ולא כלקות.
- התפתחות מקצועית ורכישת כלים מקצועיים ייחודיים כאנשי ונשות טיפול.

חומרי קריאה

• גור, ח. (1997). "שוויון הזדמנויות ודיכוי – המקרה של החרשים." עיונים בחינוך. כרך 2, חוברת 2. חיפה: הוצאת אוניברסיטת חיפה. עמ' 200-219.

- ויזל, א. – (2003). בחירת הורים בחינוך של תלמידים חירשים וכבדי-שמיעה. בתוך יי דרור, ד' נבו ור' שפירא (עורכים). תמורות בחינוך: קווים למדיניות החינוך בישראל לשנות האלפיים, תל אביב: הוצאת רמות אוניברסיטת תל-אביב. עמ' 121-148.
- מאיר, ע. (2006). הזכות לשפת-אם: נגישות לחינוך שווינוי בקרב ילדים חירשים. דיבור ושמיעה. 28. עמ' 33-46.
- סלומון, א. (2019). רחוק מהעץ: הורים, ילדים והחיפוש אחר זהות. תל אביב: מטר הוצאה לאור בע"מ. פרק 2.
- שלי, ס., גיל, ר., ושהם, ש. (2016). הבניית זהות תרבותית חיובית בקהילות של אנשים עם מוגבלות. בתוך: מור, ש., זיו, נ. קנטר, א. איכנגרין, א. ומזרחי, נ. (עורכים). לימודי מוגבלות: מקראה. ירושלים: הוצאת מכון ואן ליר. 164-172.
- אלמוג, נ., בר, נ., ברקאי, ש. 2019. 'נרטיבים של הדרה והכלה במשפחה', מתוך הספר הננו, עורכות: פנינה שביט, אורית גילור.
- זיו, אפי. 2012. "טראומה עיקשת". החוג ללימודי מגדר ונשים. מודל של אוניברסיטת תל אביב.

קריאה מומלצת

- Bauman, H.-D. L, 2004. *Audism: Exploring the metaphysics of oppression*. Journal of Deaf Studies and Deaf Education, 9, 239-246
- Ladd, Paddy, 2003. *Understanding Deaf Culture – In Search of Deafhood*. Clevedo: Multilingual Matters.
- Psychotherapy with deaf and hard of hearing persons: a systemic model, Michal A Harvey
- Working with Deaf people; a handbook for healthcare professionals, by Anna Middleton

• מבנה הקורס

שיעור	נושא
א'	הצגה עצמית באמצעות הגוף- היכרות וסימני תקשורת בסיסית
	תבניות יד ואותיות- שם שלך מה? יצירת שמות פרטיים בשפת סימנים פא
ב'	המבנה הייחודי של שפת הסימנים- מבוא: מטא שפה באמצעות טקסטים שונים וסרטוני וידיאו
	תעודת זהות אלטרנטיבית- מסמנים ומסמנות פרופילים אישיים
ג'	הכרת התקשורת בתרבות החירשים/ות/חירשים עיוורים/ות
	תרגול ביניים: תקשורת בסיס בשפת הסימנים+ פעלים/פעלי התאמה: תרגילי סיטואציות
ד'	היסטוריה של הדיכוי השמיעתי ושל השחרור האפירמטיבי- מקונגרס מילאנו ועד מחאת גלודט בשפת הסימנים.
	גוף ונפש בשפת הסימנים- מטקסטים על רגשות ומחשבות להבעות פנים ומבעי גוף, והכרת מבני הזמן בשפה.

שיעור	נושא
ה'	סימנים בטיפול- טרמינולוגיה של זהות אופקית בתוך המשפחה/למול הורים בהיבט של זכויות הילד/ה
	סימולציות בשפת הסימנים בזוגות/קבוצות קטנות- תרגול ביניים: שפה בתחום הטיפולי- הן תפיסתית והן לשונית
ו'	סימון יצירות אמנות/טקסטים או סצינות קולנוע בשפת הסימנים- בזיקה ללימודי חירשות ומגבלויות.
	מבני שאלה/שלילה/תנאי בשפת הסימנים- באמצעות טקסטים אישיים/נרטיביים
ז'	קהילה בהצטלבויות: סימנים במרחב טיפולי: שפה במרחב של מוגבלויות, מגדר, להט"ב- טרמינולוגיה של הכלה ומגוון אנשי מתיאוריה לפרקטיקה: הכרת המרחב הטיפולי עם אורחות: פסיכולוגיות/פסיכולוגים ועובדות סוציאליות/מטופלות מסמנות.
ח'	מרחב טיפולי נגיש ואתי: איך מסמנים/ות אתיקה למול איש/אישה/ילד/ה עם מתורגמן/ית/מתמלל/ת
	שיח ביקורתי על הסרט 'ילדים חורגים לאלוהים'- מחשבות ותובנות- שיעור תיאורטי
ט'	ילדים וילדות חירשים/ות במערכת החינוך- הכרת מונחים מתוך מאמר היסוד של ד"ר חגית גור זיו
	הזכות לשפת הסימנים- צדק לשוני: הכרת סימנים החותרים תחת מערכת שמיעתנית: רקע היסטורי ועד האמנה בדבר זכויותיהם/ן של אנשים עם מוגבלויות.
י'	לקראת פרויקט וידיאו בשפת הסימנים- הבעה: טקסט אישי/תמונה/זיכרון ילדות/המשפחה שלי- עבודה אינדיווידואלית
	תרגול סימולציות טיפוליות שונות ומגוונות- רמת בסיס

ציון הקורס

מטלות	אחוז מהציון
פרויקט 'בסימן שונה': יצירת וידיאו בשפת הסימנים + תרגול סימולציה טיפולית	60%
נוכחות והשתתפות	40%